

Л. С. Дідур,
Одеський національний морський університет,
старший викладач кафедри
журналістики та мовної комунікації
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2618-2116>

МОВА ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ СТУДЕНТСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МОРСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОПИТУВАННЯ)

У статті розглянуто мовну особливість освітнього середовища серед здобувачів вищої освіти різних освітніх програм, що реалізуються в Одеському національному морському університеті. Дослідження ґрунтується на результатах анкетного опитування, що дало змогу простежити мовні вподобання, мовну практику та мовну поведінку студентської спільноти в різних контекстах та проявах: в освітньому процесі, на перервах між заняттями, під час неформального спілкування у колі друзів та рідних, у цифровому просторі та соціальних мережах, під час вибору додаткової літератури для читання.

Зокрема, здобувачі освіти дали відповідь на запитання «яку мову вони вважають рідною» та що є суттєвим у понятті «рідна мова». Також здобувачам запропоновано обґрунтувати твердження, що збереження та популяризація української мови є проявом національної ідентичності.

Отримані результати засвідчують, що у студентському середовищі університету українська мова виконує функцію офіційної мови навчання, однак є значний відсоток здобувачів, які в повсякденному житті продовжує активно використовувати не українську мову, особливо в неформальному спілкуванні та онлайн-комунікації. Водночас значна частина опитаних продемонструвала високий рівень білінгвізму, який дозволяє їм вільно переходити між мовами залежно від ситуації та оточення, що свідчить про сформовану мовну гнучкість і толерантність. До того ж зазначається, що опитувані студенти — це представники покоління, сформованого у 2000-2010-х роках, де мовна політика не завжди мала чітке спрямування на утвердження української мови як єдиної державної у повсякденному житті. У багатьох областях нашої країни (особливо в південних і східних) змішані мовні форми залишалися домінантними у публічному просторі, медіа, освітньому середовищі та родинному спілкуванні. Це середовище й стало мовною «нормою» для багатьох молодих людей.

Авторка наголошує на важливості підвищення престижу української мови, зміцнення мовної культури, розвитку комунікативної компетентності студентів, зокрема, за професійним спрямуванням.

Ключові слова: державна мова, рідна мова, комунікація, мовний простір, двомовне середовище, білінгвізм.

L. S. Didur,
*Senior Lecturer at the Department of Journalism and Communication
Odesa National Maritime University*

THE LANGUAGE OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE STUDENT COMMUNITY OF ODESA NATIONAL MARITIME UNIVERSITY (BASED ON SURVEY DATA)

The article examines the linguistic characteristics of the educational environment among students enrolled in various academic programs at Odesa National Maritime University. The study is based on the results of a questionnaire survey, which made it possible to trace the language preferences, linguistic practices, and communicative behavior of the student community in different contexts and forms of expression: within the educational process, during breaks between classes, in informal communication with friends and family, in the digital space and on social media, as well as when choosing additional literature for reading.

In particular, students were asked to answer the question «Which language do you consider your native language?» and to explain what is essential in the concept of «native language». Respondents were also invited to justify the statement that the preservation and promotion of the Ukrainian language is an expression of national identity.

The results indicate that Ukrainian serves as the official language of instruction in the university environment; however, a significant percentage of students continue to actively use a non-Ukrainian language in everyday life, especially in informal communication and online interaction. At the same time, a large portion of respondents demonstrated a high level of bilingualism, which allows them to switch between languages depending on the situation and environment — a sign of developed linguistic flexibility and tolerance.

It is also noted that the surveyed students represent a generation formed in the 2000s-2010s, a period when language policy did not always clearly aim at affirming Ukrainian as the sole state language in everyday life. In many regions of Ukraine — particularly in the south and east — mixed language forms remained dominant in public discourse, media, the educational environment, and family communication. This linguistic setting became the «norm» for many young people.

The author emphasizes the importance of enhancing the prestige of the Ukrainian language, strengthening language culture, and developing students' communicative competence, particularly in professional contexts.

Key words: official language, native language, communication, language environment, bilingual environment, bilingualism.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Мовний простір університетського середовища є важливим фактором формування професійної, культурної та особистісної компетентності здобувачів вищої освіти. Сьогодні у світі існує близько 6000 мов. Відомо, що майже половина з них знаходяться під загрозою зникнення. На думку фахівців, це трапляється в тому випадку, коли нею не послуговуються, з тієї чи іншої причини, більше 30% носіїв мови. Соціолінгвістичні дослідження, а саме: вивчення зв'язку мови і суспільства, аналіз взаємодії мов та ставлення до мови послугувачів, особливості мовних ситуацій — є відображенням часової спіралі, цього навіть науково доводити не потрібно, оскільки важливим є не тільки офіційний статус мови, а причинно-наслідкові зв'язки між мовою та державою, мовою та ідеологією, мовою та нацією, мовою та суспільством, мовою та політикою, мовою та релігією.

Аналіз досліджень проблеми. Вибір певного засобу комунікації українські науковці почали аналізувати з проголошенням Незалежності. Досліджували вибір мови в різних областях України (Л. Белей [1], І. Кудрейко [7], Т. Миколенко [9], Т. Ткачук [15], М. Борсуновська [2; 3]). Значна кількість досліджень зосереджена на мовну поведінку столиці (Т. Бурда [4], Л. Масенко [8], О. Данилевська [5], Г. Залізник [11], С. Соколова [11; 12; 13]), зокрема, є описи досліджень окремих вікових категорій, школярів та студентів (О. Данилевська, С. Соколова [11], А. Велика [6], В. Титаренко [14]).

Метою статті є аналіз мовних особливостей невеликого прошарку здобувачів вищої освіти Одеського національного морського університету, з'ясувати, яку мову обирають для спілкування в залежності від ситуації та оточення, що розуміють під поняттям «рідна мова», чи залежить вибір мови від мовного середовища, обґрунтувати твердження, що збереження та популяризація української мови є проявом національної ідентичності. **Завдання дослідження:** дослідити мовні особливості студентської спільноти, що навчається за різними освітніми програмами в Одеському національному морському університеті; визначити мовні уподобання здобувачів вищої освіти залежно від ситуації спілкування та соціального оточення; з'ясувати, як респонденти трактують поняття «рідна мова» та які чинники впливають на її визначення; виявити, чи залежить мовна поведінка студентів від особливостей мовного середовища, у якому вони формувалися та проживають; проаналізувати рівень мовної гнучкості та білінгвізму серед здобувачів освіти; обґрунтувати думку, що збереження та популяризація української мови в сучасному освітньому просторі є важливим чинником формування національної ідентичності молоді.

Об'єктом дослідження є мовна поведінка здобувачів вищої освіти Одеського національного морського університету. **Предметом** дослідження вибір мови спілкування студентами залежно від ситуації, соціального оточення та мовного середовища; їхнє розуміння поняття «рідна мова»; ставлення до збереження та популяризації української мови як чинника національної ідентичності.

Фактичним матеріалом дослідження послужили дані онлайн-анкетування проведеного в лютому 2025 року за допомогою програмного забезпечення Google. Форми. **Джерельна база дослідження** — результати анкетного опитування,

проведеного серед здобувачів вищої освіти різних освітніх програм Одеського національного морського університету. Саме ці дані є основою аналізу мовних вподобань, мовної практики та мовної поведінки окремої кількості студентської спільноти ОНМУ. Додатково в статті використовувалися наукові праці для обґрунтування теоретичних підходів та дані соціолінгвістичних досліджень відповідно до яких були розроблені запитання анкетування.

Методи дослідження. У процесі підготовки запропонованої розвідки було використано низку загальнонаукових та спеціальних методів: *метод анкетування* — як основний емпіричний метод збору даних; *метод кількісного аналізу* — застосовувався для обробки результатів анкетування, що дозволило виявити частотність використання тієї чи іншої мови, мовні уподобання в різних комунікативних ситуаціях, рівень білінгвізму тощо; *метод якісного аналізу* — використовувався для інтерпретації відкритих відповідей респондентів щодо розуміння поняття «рідна мова», мовного вибору, а також для аналізу ставлення до української мови як чинника національної ідентичності; *порівняльно-аналітичний метод* — застосовувався для порівняння мовної поведінки здобувачів вищої освіти в офіційному (освітньому) та неофіційному (особистісному, цифровому) середовищах; *метод узагальнення* — дозволив сформулювати висновки щодо стану мовної ситуації в студентському середовищі ОНМУ та зробити припущення про тенденції мовної ідентифікації молоді; *теоретичний аналіз наукових джерел* — забезпечив наукову основу для розробки анкети та інтерпретації результатів.

Наукова новизна розвідки полягає в тому, що подібне опитування проводилося вперше в Одеському національному морському університеті та вперше здійснено аналіз мовної поведінки здобувачів вищої освіти університету морського профілю. Уперше на основі анкетного опитування студентів різних освітніх програм Одеського національного морського університету простежено взаємозв'язок між соціальним оточенням, ситуацією спілкування та вибором мови комунікації. Звернено увагу на те, як респонденти трактують поняття «рідна мова» та співвідносять його з особистими цінностями, досвідом і національною ідентичністю.

Теоретична цінність отриманих результатів полягає в тому, що розкрити стан мовної поведінки сучасного студентства в умовах багатомовного реального середовища півдня України; здійснено своєрідний внесок у розвиток соціолінгвістики через вивчення впливу соціального оточення, цифрового простору, родинного середовища на вибір мови здобувачами освіти вишу морського профілю. **Практичною цінністю** є те, що отримані результати можуть бути використані під час планування мовної політики університету, зокрема, щодо підвищення мовної компетентності здобувачів освіти і формування більш стійкого українськомовного академічного простору. Анкетна модель та інтерпретація результатів можуть бути використані викладачами й дослідниками для подальших соціолінгвістичних спостережень та моніторингу мовної ситуації у студентському середовищі. Зосібна, зібраний фактичний матеріал може бути використаний у розробленні програм із формування мовної

культури студентів, проведенні виховної роботи, що спрямована на посилення мовної ідентичності та міжкультурної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Вбачаємо, що дослідження, проведені серед молоді, потрібні та досить важливі, оскільки, дають можливість визначити реальне застосування української мови в поколінні, яке народилося й зростало вже в роки незалежної України, водночас, перебуває в двомовному середовищі Південної частини країни, але не мало прямого впливу щодо зміцнення російської національно-політичної переваги в Україні.

Дослідження проведено в лютому 2025 року шляхом онлайн-анкетування за допомогою програмного забезпечення Google Форми, старшим викладачем кафедри журналістики та мовної комунікації Одеського національного морського університету (ОНМУ) Дідур Людмилою Сергіївною. Анкетування було присвячене Міжнародному дню рідної мови в якому взяли участь здобувачі освіти різних освітніх програм, що реалізуються в ОНМУ. Загальна кількість учасників опитування становить 202 особи.

Здобувачам було запропоновано дати відповіді на такі запитання:

1. Навчально-науковий інститут/факультет, шифр та назва спеціальності.
2. Місце народження (місто, село, район, область).
3. Яку мову Ви вважаєте рідною?
4. Якою мовою Ви спілкуєтеся у повсякденному житті?
5. Якою мовою Ви спілкуєтеся в родині?
6. Якою мовою Ви спілкуєтеся під час навчального процесу?
7. Якою мовою Ви спілкуєтеся на перервах між заняттями?
8. Якою мовою налаштовані додатки Ваших гаджетів та соціальні мережі?
9. Чи читаєте Ви додаткову літературу українською мовою?
10. Якою мовою Ви зазвичай говорите в присутності українськомовних співрозмовників?
11. Чи згодні Ви з твердженням, що українська мова є одним із атрибутів державності України?
12. Що для Вас є суттєвим в понятті «рідна мова»?
13. Якби у Вас був вибір, якою мовою Ви слухали б навчальні курси?
14. Що стримує Вас у спілкуванні державною мовою в повсякденному житті? (у разі, якщо мова повсякденного вжитку не українська).
15. Чи вважаєте Ви: збереження та популяризацію української мови проявом національної ідентичності? Обґрунтуйте Вашу відповідь.
16. Чи змінилося Ваше ставлення до української мови після повномасштабного вторгнення РФ на території нашої країни? Як саме?

Запитання були розроблені відповідно до соціолінгвістичних досліджень та моніторингових проведених в соціальних мережах, а також, досліджень, що описані у працях С. Соколової, Л. Масенко, А. Великої, М. Бовсуновської та інших науковців.

Серед опитаних 158 здобувачів вказали місто Одеса та Одеську область місцем народження, 23 здобувача вказали місто Миколаїв та Миколаївську область, по 4

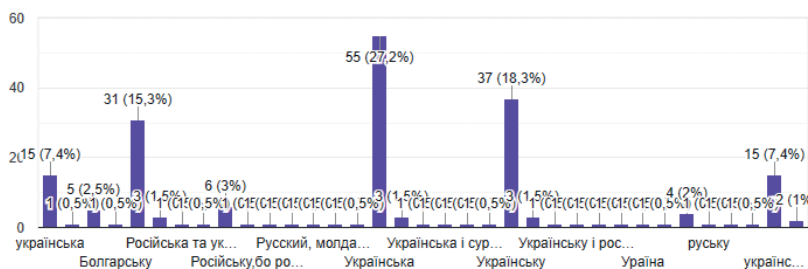
здобувача зазначили місто Дніпро та Дніпропетровську область, Вінницьку область та республіку Молдова, 2 — Донецьку область, по 1 здобувачу зазначили Харківську область, Херсонську область, Кіровоградську область, Запорізьку область, Черкаську область, Житомирську область та місто Кривий Ріг.

Мовна ситуація Одещини характеризується існуванням феномену двомовності, або, як це явище називають мовознавці, білінгвізмом. У латинській мові слово «білінгвізм» мало декілька значень, першими з яких були такі два: 1) двомовний, той, який говорить двома мовами; 2) той, що змішує дві різні мови, тобто спотворює, калічить мову [10, с. 511]. Саме в таких умовах відбувалося формування мовної особистості теперішніх здобувачів вищої освіти.

Підтвердженням цього є відповіді на запитання 3. Яку мову Ви вважаєте рідною? зображені на графіку, де здобувачам не було запропоновано варіантів відповідей, а треба було вказати саме відповідну мову. Серед опитуваних респондентів рідною мовою більшість вважає українську, значний відсоток респондентів вважають рідною дві мови — українську та російську.

3. Яку мову Ви вважаєте рідною?

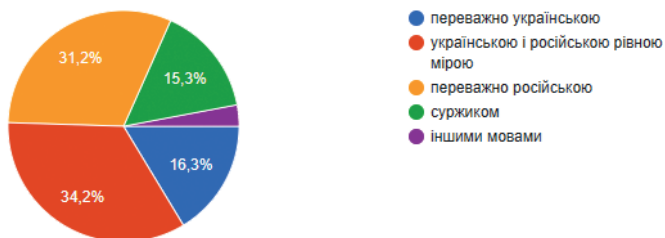
202 відповіді

Якою мовою відбувається спілкування у повсякденному житті, знову ж таки, бачимо, що перевага надається двомовності.

4. Якою мовою Ви спілкуєтеся у повсякденному житті?

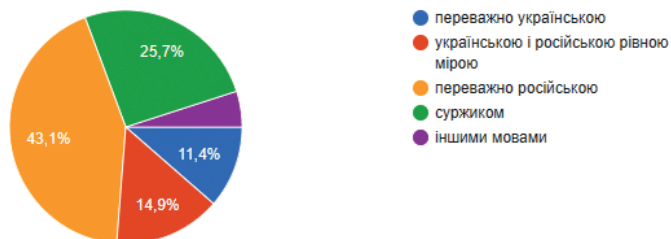
202 відповіді

Мову спілкування в колі рідних та близьких більшість опитаних обрала російську. Ці дані свідчать про наявність мовної двомовності або багатомовності у значної частини респондентів.

5. Якою мовою Ви спілкуєтеся в родині?

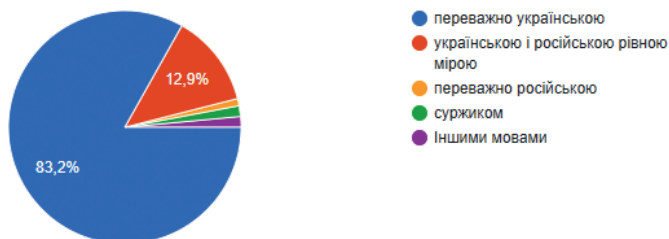
202 відповіді

На противагу попередніх відповідей, результати опитування демонструють, що під час освітнього процесу здобувачі послугуються державною мовою.

6. Якою мовою Ви спілкуєтеся під час навчального процесу?

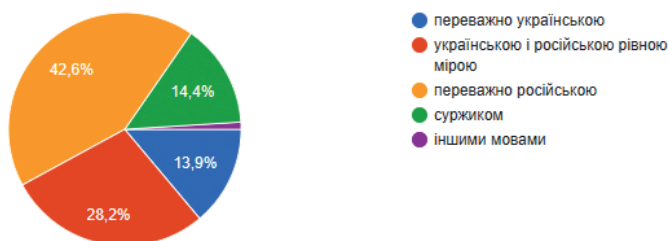
202 відповіді

Але на перервах ще домінує російська мова.

7. Якою мовою Ви спілкуєтеся на перервах між заняттями?

202 відповіді

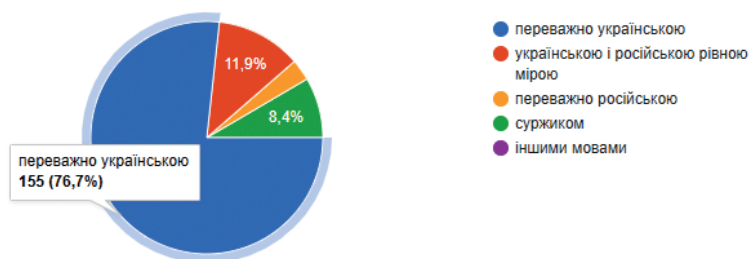
На запитання 8. Якою мовою налаштовані додатки Ваших гаджетів та соціальні мережі? — 94 здобувачі відповіли, що українською, російською — 44, англійською — 36 здобувачів, 11 здобувачів відповіли, що частково англійською та українською, 10 — російсько-англійською, 7 — частково українською та російською.

Запитання 9. Чи читаєте Ви додаткову літературу українською мовою? демонструє такий результат: 130 так, 50 ні, 17 рідко/ іноді, 5 декількома мовами (переважно, англійською).

На запитання 10. Якою мовою Ви зазвичай говорите в присутності українськомовних співрозмовників?

10. Якою мовою Ви зазвичай говорите в присутності українськомовних співрозмовників?

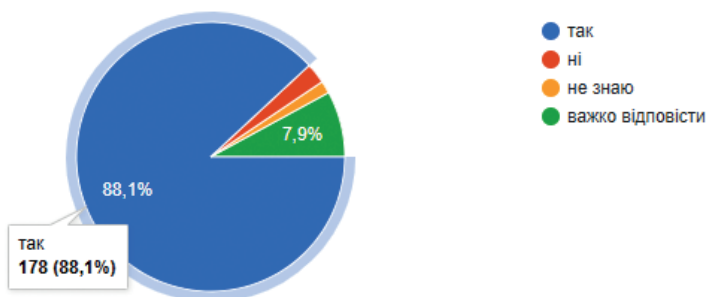
202 відповіді

На запитання 11. Чи згодні Ви з твердженням, що українська мова є одним із атрибутів державності України? більшість здобувачів відповіли «так» та підтримали твердження, що українська мова є важливим атрибутом державності. Це свідчить про високу національну свідомість більшості студентів. Вважаємо, що відповідь «важко відповісти» може вказувати на недостатнє усвідомлення ролі державної мови або невизначеність у власній позиції, але загалом, переважна більшість опитаних підтримує ідею про те, що українська мова є фундаментальною ознакою державності України.

11. Чи згодні Ви з твердженням, що українська мова є одним із атрибутів державності України?

202 відповіді

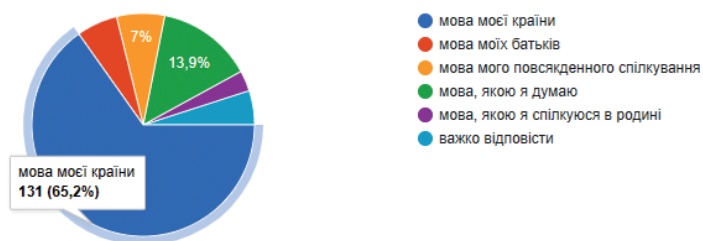

Відповіді на запитання 12. Що для Вас є суттєвим в понятті «рідна мова»? демонструють, що сучасна молодь ототожнює в понятті «рідна мова» — мову моєї

країни (65,2%), дещо менший відсоток здобувачів позиціонують рідну мову як «мова, якою я думаю» (13,9%), «мова мого повсякденного спілкування» (7%). За твердженням С. Соколової та Г. Залізняка, «державна самоідентифікація є сьогодні провідним складником для мовної ідентифікації» [12, с. 11], тому як альтернативу здобувач обирає українську мову як мову своєї країни, а не ту, яка є мовою повсякденного спілкування (про що й свідчать відповіді на запитання 4. Якою мовою Ви спілкуєтеся у повсякденному житті?, 5. Якою мовою Ви спілкуєтеся в родині? та 7. Якою мовою Ви спілкуєтеся на перервах між заняттями?).

12. Що для Вас є суттєвим в понятті «рідна мова»?

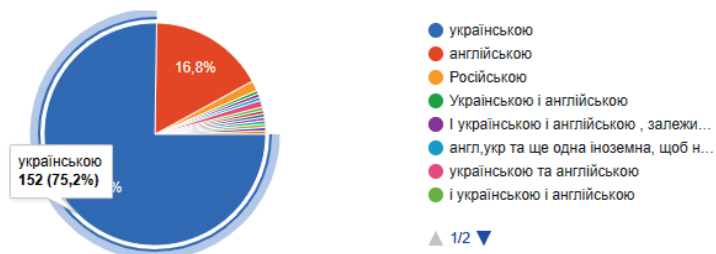
201 відповідь

Результати відповідей на запитання 13. Якби у Вас був вибір, якою мовою Ви слухали б навчальні курси? свідчать, що переважна більшість студентів — 152 особи (75,2%) віддали б перевагу українській мові — це є доказом високого рівня сприйняття та підтримки державної мови у навчальному середовищі. Зрозумілим є вибір англійської мови, яку обрали 34 респонденти (16,8%). Такий результат може вказувати на зацікавленість здобувачів у міжнародній інтеграції, академічній мобільності та вивченні фахової літератури англійською мовою.

13. Якби у Вас був вибір, якою мовою Ви слухали б навчальні курси?

202 відповіді

▲ 1/2 ▼

На запитання 14. Що стримує Вас у спілкуванні державною мовою в повсякденному житті? (у разі, якщо мова повсякденного вжитку не українська) повинні були дати відповіді, тільки ті здобувачі, повсякденна мова яких не українська, але з 148 відповідей — 25 зазначили, що *«перешкод немає або нічого не стримує»*. Зокрема, й є дуже цікаві думки: *«тренд (чому не державною), раніше українськомовні люди — «селюки» або «западenci», зараз — патріоти (штучно створена проблема, щоб відвести очі людей від справжніх проблем у державі)»*. Деякі зазначають, що *«спілкуюсь суржиком, але намагаюсь більше слів вживати українських»*, *«з народження звикла спілкуватися суржиком»*, *«я звикла говорити російською мовою, адже у моїй родині завжди спілкувалися нею. Але в навчальних закладах: школа, університет, додаткові курси, завжди розмовляла українською, тому я володію обома мовами добре»*, *«треба звикнути спілкуватися українською»* й таке подібне.

Є багато відповідей, в яких зазначено, що стримуючим фактором в спілкування державною мовою є суспільство та оточення, або комфорт, оскільки з дитинства в колі сім'ї поширеною була не українська мова, серед іншого, це й мови національних меншин:

До запитання 15. Чи вважаєте Ви: збереження та популяризацію української мови проявом національної ідентичності? необхідно було обґрунтувати відповідь. 8 респондентів не знайшли чим аргументувати це питання й залишили свої рядки пустими; 21 відповідь демонструє, що опитуваним здобувачам важко відповісти або схильні до думки, що *«популяризації української мови не має нести примусовий і насильницьких характер»*, *«мова це лише засіб спілкування»* або *«не можна заставляти людей різко переходити на українську»*; 173 відповіді з твердою позицією й певністю стверджують, що *«збереження та популяризація української мови є важливим проявом національної ідентичності для українців. Мова відіграє ключову роль у формуванні культурного обличчя та самосвідомості нації. Особливо у контексті сучасних глобалізаційних тенденцій збереження рідної мови та культурної спадщини стає важливим елементом зміцнення національної свідомості»*, *«мова — це не просто засіб спілкування, це ключ до культури, історії та традицій народу»*, *«саме самоідентифікація проявляється через нашу мову. Ми українці і маємо спілкуватися українською мовою. Завдяки мові ми можемо відстоювати себе, Україну. Вона несе в собі історію, а також національну ідентичність. Тому мову треба зберігати та популяризувати»*, *«без власної мови ми просто не зможемо називати себе нацією»*, *«збереження та популяризація української мови сприяє утвердженню національної ідентичності, визначаючи унікальність культурного спадку та сприяючи спільному розумінню і самосвідомості громадян»* або *«мова є важливим атрибутом будь-якої нації. Вона в принципі не може бути лише засобом спілкування, оскільки за кожною мовою закріплені певні культурні та історичні цінності, традиції та світогляд народу»*. Всі приклади важко перелічити, але бачимо чітку позицію й розуміння нашої молоді.

На запитання 16. Чи змінилося Ваше ставлення до української мови після повномасштабного вторгнення рф на території нашої країни? Як саме? — 50 респондентів дали відповідь «ні», оскільки до повномасштабного вторгнення рф на території нашої країни вони послуговувалися українською мовою; 152 респондента зазначили, що ставлення змінилося з аргументуванням: *«стає частіше використовувати українську мову в громадських місцях», «почала ще більше усвідомлювати її значення як важливої складової нашої ідентичності та незалежності. Українська мова для мене стала не просто засобом спілкування, а символом спротиву, єдності та культурної спадщини, яку потрібно берегти й розвивати», «почала частіше використовувати українську в повсякденному житті», «почала більше розуміти важливість мови, споживати лише українськомовний контент та спілкуватися українською в соцмережах», «стала більше споживати україномовний або ж англomовний контент. Виключила російську із свого інфополя та стала більше практикувати свою рідну мову. В мене з'явилося багато україномовних друзів з різних куточків України і велике бажання удосконалювати свій рівень володіння рідною мовою. Хоча я досі не можу повністю перейти на українську мову, я сподіваюся, що в майбутньому в мене вистачить насаги це зробити», «для багатьох українців після повномасштабного вторгнення рф українська мова стала ще більш значущим символом національної єдності, спротиву та самоідентифікації. Багато людей свідомо перейшли на українську в побуті, сприймаючи її як важливий елемент боротьби за незалежність», або «хочеться ще більше відстоювати право на існування нашої суверенності та національності» й таке подібне.*

Аналіз анкетних відповідей дає підстави стверджувати, що:

- українська мова виконує роль офіційної мови освітнього процесу, закріпленої як на рівні державної політики, так і внутрішнього мовного режиму університету, проте її домінування обмежується формально-освітнім контекстом;
- у неформальному спілкуванні переважають інші мовні моделі, зокрема російська мова або змішані мовні форми (суржик). Це свідчить про глибоко вкорінену практику побутового білінгвізму, сформовану в процесі мовної деформації [15, с. 513] та в умовах тривалої інтерференції декількох мов;
- молоде покоління здобувачів освіти демонструє високий рівень мовної адаптації: більшість опитаних вільно переходять з мови на мову залежно від ситуації та оточення, що вказує на сформовану мовну гнучкість. Така гнучкість, з одного боку, сприяє комунікативній ефективності, з іншого — може послаблювати мотивацію до активного використання літературної української мови поза офіційними контекстами;
- поняття «рідної мови» в студентській свідомості має багатокомпонентний характер: для частини респондентів це мова емоційної близькості, родинного спілкування; для інших — мова національної самоідентифікації, мова моєї країни. У цьому простежується поступовий перехід від етнічної до соціокультурної моделі мовної самоідентифікації;

- незважаючи на те, що частина здобувачів освіти надає перевагу неукраїнському мовному середовищу в повсякденному житті та цифровій комунікації, більшість опитаних висловлюють розуміння важливості української мови як чинника національної ідентичності. Це дає підстави говорити про потенціал до мовної консолідації за умов відповідної державної, освітньої та інформаційної політики.

Також, важливим є розуміння, для кожного громадянина, для кожного учасника освітнього процесу, того, що є потреба у системному підвищенні престижу української мови, не лише як державної, але й як мови фахового, академічного та особистісного самовираження. Особливого значення набуває розвиток комунікативної компетентності здобувачів освіти за професійним спрямуванням, що передбачає активну інтеграцію та адаптацію української фахової термінології у освітні компоненти або навчальні дисципліни.

Висновки та перспективи дослідження. Підсумовуючи результати проведеного дослідження можемо зробити висновок, що мовна картина студентського середовища Одеського національного морського університету (не буде перебільшенням зазначити, як і молоді країни в цілому) неоднорідна. Звісно, що статус державної мови в країні, з початком повномасштабного вторгнення РФ, посилюється, закріпився, зміцнів в усіх сферах застосування, й ставлення молоді до української мови зазнало значних змін: спостерігається значне посилення ідентифікації з українською мовою та збільшення її вжитку, багато молодих людей перейшли або намагаються перейти на українську, що теж пов'язано з процесами національної консолідації та усвідомленням мови як важливого чинника ідентичності. Але є й значний відсоток, які до цього не готові. Таким чином, результати дослідження вбачають необхідність подальшого формування у студентської молоді позитивної мотивації до вживання української мови в усіх сферах комунікації та розробок актуальних лінгводидактичних стратегій, що враховують реальний мовний досвід і потреби сучасного покоління здобувачів вищої освіти.

Література

1. Белей Л. Л. Мовний ландшафт Закарпатської області України початку XXI ст. : автореф. дис.... канд. філол. наук. Київ, 2012. 18 с.
2. Бовсуновська М. А. Мовна ситуація міста Житомира. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Філологічні науки*. 2017. Вип. 44. С. 60–66.
3. Бовсуновська М. А. Мови в культурно-інформаційному просторі Житомирщини. *Українська мова*. 2020. № 2 (74). С. 100–111. URL: doi.org/10.15407/ukrmova2020.02.100
4. Бурда Т. М. Мовна поведінка особистості в умовах українсько-російського білінгвізму (молодіжне середовище м. Києва) : автореф. дис... канд. філол. наук. Київ, 2002. 22 с.

5. Данилевська О. М. Типи мовної поведінки київських школярів. *Українська мова*, 2013. № 2. С. 56–67.
6. Велика А. Українська мова в студентському середовищі м. Одеси (за матеріалами анкетування). *Мова і суспільство*. 2012. Вип. 3. С. 251–256.
7. Кудрейко І. О. Соціолінгвістичний портрет малих міст Донеччини : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Донецьк, 2011. 19 с.
8. Масенко Л. Т. Мовна ситуація України з погляду соціолінгвістів. *Дивослово*. 2020. № 10. С. 24–26.
9. Миколенко Т. М. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2006. 24 с.
10. Сікорська В. Ю., Дідур Л. С. Мовні деформації як вияв функціонування державної мови на півдні України. Нові горизонти розвитку філологічної науки : наукова монографія. Рига, Латвія : «Baltija Publishing». 2022. С. 504–523. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-248-7-22>.
11. Соколова С. О., Данилевська О. М. Мовна ситуація в школах України. *Українська мова*. 2018. № 2. С. 3–19.
12. Соколова С. О., Залізник Г. М. Особливості сучасної мовної ситуації України у дзеркалі соціології та соціолінгвістики. *Українська мова*. 2018. № 3. С. 3–27.
13. Соколова С. О. Основні типи мовної поведінки киян (за даними анкетування). *Українська мова*. 2013. № 2. С. 38–55.
14. Титаренко В. М. Мовна поведінка студентів на тлі мовної ситуації Житомирщини. *Філологічний часопис*. 2019. Вип. 1 (13). С. 130–138.
15. Ткачук Т. П. Ідентифікаційна функція мови в білінгвальному середовищі (на прикладі міста Вінниці). *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія»*. 2016. Вип. 23. С. 49–157.

References

1. Belei, L. L. (2012). *Movnyi landshaft Zakarpatskoi oblasti Ukrainy pochatku XXI st.* [The linguistic landscape of the Transcarpathian region of Ukraine at the beginning of the 21st century]: Author's abstract of the candidate's thesis (Philology). Kyiv. [in Ukrainian].
2. Bovsunovska, M. A. (2017). *Movna sytuatsiia mista Zhytomyra* [The language situation in the city of Zhytomyr]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seriya: Filolohichni nauky*, (44), pp. 60–66. [in Ukrainian].
3. Bovsunovska, M. A. (2020) *Movy v kulturno-informatsiinomu prostori Zhytomyrshchyny* [Languages in the cultural and information space of Zhytomyr region]. *Ukrainska mova*, 2(74), pp. 100–111. Available at: doi.org/10.15407/ukrmova2020.02.100 [in Ukrainian].
4. Burda, T. M. (2002) *Movna povedinka osobystosti v umovakh ukrainsko-rosiiskoho bilinhvizmu (molodizhne seredovyshche m. Kyieva)* [Linguistic behavior of an indi-

- vidual in conditions of Ukrainian-Russian bilingualism (youth environment of Kyiv)]. Author's abstract of the candidate's thesis (Philology 10.02.01). Kyiv. [in Ukrainian].
5. Danylevska, O. M. (2013) *Typy movnoi povedinky kyivskykh shkoliariv* [Types of speech behavior of Kyiv schoolchildren]. *Ukrainska mova*, (2), pp. 56–67. [in Ukrainian].
 6. Velyka, A. (2012) *Ukrainska mova v studentskomu seredovyshchi m. Odesy (za materialamy anketuvannia)* [Ukrainian language in the student environment of Odessa (based on survey materials)]. *Mova i suspilstvo*, (3), pp. 251–256. [in Ukrainian].
 7. Kudreiko, I. O. (2011) *Sotsiolinhvistychnyi portret malykh mist Donechchyny* [Sociolinguistic portrait of small towns of Donetsk region]. Author's abstract of the candidate's thesis (Philology 10.02.01). Donetsk. [in Ukrainian].
 8. Masyenko, L. T. (2020) *Movna sytuatsiia Ukrainy z pohliadu sotsiolinhvistiv* [The linguistic situation of Ukraine from the perspective of sociolinguists]. *Dyvoslovo*, (10), pp. 24–26. [in Ukrainian].
 9. Mykolenko, T. M. (2006) *Ukrainskyi miskyi slenkh (na materialy usnogo movlennia ternopiltsiv)* [Ukrainian urban slang (based on oral speech of Ternopil residents)]. Author's abstract of the candidate's thesis (Philology). Kyiv. [in Ukrainian].
 10. Sikorska, V. Yu. and Didur, L. S. (2022) *Movni deformatsii yak vyjav funktsionuvannia derzhavnoi movy na pivdni Ukrainy* [Language deformations as a manifestation of the functioning of the state language in southern Ukraine]. In: *Novi horyzonty rozvytku filolohichnoi nauky: Naukova monohrafiia*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, pp. 504–523. Available at: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-248-7-22> [in Ukrainian].
 11. Sokolova, S. O. and Danylevska, O. M. (2018) *Movna sytuatsiia v shkolakh Ukrainy* [Language situation in Ukrainian schools]. *Ukrainska mova*, (2), pp. 3–19. [in Ukrainian].
 12. Sokolova, S. O. and Zalizniak, H. M. (2018) *Osoblyvosti suchasnoi movnoi sytuatsii Ukrainy u dzerkali sotsiolohii ta sotsiolinhvistyky* [Language situation in Ukrainian schools]. *Ukrainska mova*, (3), pp. 3–27. [in Ukrainian].
 13. Sokolova, S. O. (2013) *Osnovni typy movnoi povedinky kyian (za danyamy anketyrovannia)* [Main types of speech behavior of Kyiv residents (according to survey data)]. *Ukrainska mova*, (2), pp. 38–55. [in Ukrainian].
 14. Tytarenko, V. M. (2019) *Movna povedinka studentiv na tli movnoi sytuatsii Zhytomyrshchyny* [Language behavior of students against the background of the language situation of the Zhytomyr region]. *Filolohichniy chasopys*, 1(13), pp. 130–138. [in Ukrainian].
 15. Tkachuk, T. P. (2016) *Identyfikatsiina funktsiia movy v bilinhvalnomu seredovyshchi (na prykladi mista Vinnytsi)* [The identification function of language in a bilingual environment (using the example of the city of Vinnytsia)]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Seriia «Filolohiia»*, (23), pp. 149–157. [in Ukrainian].